

*Кияшко Олександр Олександрович,
аспірант кафедри цивільного процесу*

Національного університету «Одеська юридична академія»

**МОДЕЛЬНИЙ ЗАКОН «ПРО ЗАПОБІГАННЯ ДОМАШЬОМУ
НАСИЛЬСТВУ», ЯК ОСНОВНЕ ДЖЕРЕЛО ВИНИКНЕННЯ
ІНСТИТУТУ ОБМЕЖУВАЛЬНОГО ПРИПISУ**

Широке розповсюдження інститут обмежувального припису отримав після прийняття 02 лютого 1996 р. Комісією ООН з прав людини Модельного закону «Про запобігання домашньому насильству»[1]. Саме в цьому документі були визначені основні завдання законодавства про запобігання домашньому насильству в сім'ї та впровадженій механізм захисту прав потерпілих осіб. Крім цього, Закон детально визначив обсяг прав потерпілих від домашнього насильства осіб, встановив процесуальний порядок дій державних органів, в тому числі й правоохоронних органів у разі встановлення факту скоєння актів домашнього насильства та з метою подальшого захисту прав та інтересів потерпілих осіб. Зокрема, в документі детально визначені обов'язки працівників поліції, юстиції, судових органів, регламентована процедура звернення потерпілих осіб щодо видачі обмежувального припису.

Досить цікавим в Модельному законі є визначення поняття «насильства в сім'ї», а саме як тяжкий злочин, спрямований не тільки проти особистості, але і суспільства взагалі»[2]. Передбачено, що внутрішньо сімейне насильство охоплює всі насильницькі дії фізичного, психологічного і сексуального характеру від словесних образ і погроз до важких фізичних побоїв, викрадення, загрози каліцтвами, залякування, примус, переслідування, словесні образи, насильницьке або незаконне вторгнення в житло, підпал, знищення власності, сексуальне насильство, згвалтування в шлюбі, насильство, пов'язане з приданим або викупом нареченої, каліцтва геніталій, насильство, пов'язане з експлуатацією через проституцію, насильство по відношенню до хатніх робітниць (ч. 2 п. «б» Модельного законодавства ООН). Крім цього, зазначений документ обмежує коло відносин, які підпадають до сфери дії Модельного

закону, а саме: «дружини; партнери, які проживають сумісно; колишні дружини або партнери; родичі (включаючи, але не обмежуючись сестрами, доньками, матерями), хатня робітниця і члени їх сімей». (ч. 2 п. «а» Модельного законодавства ООН). Водночас, зазначеним законодавством передбачені спеціальні юридичні засоби запобігання сімейного насильства, а саме захисний ордер (обмежувальний припис)»[3]. Невиконання припису тягне за собою тяжкі наслідки для винного у вигляді застосування штрафних санкцій, звинуваченні в неповазі до суду та позбавлення волі (ч. 4 п. «а» і ч. 4п. «в» Модельного законодавства ООН).

Закон передбачає захисний ордер двох видів: 1) тимчасовий надзвичайний обмежувальний ордер і 2) судовий охоронний ордер (обмежувальний припис). Як і в національному законодавстві, Модельний закон регламентує, що тимчасовий обмежувальний ордер може видаватися представниками поліції в межах 24 годин з часу скоєння акту домашнього насильства, в той час, як обмежувальний припис може видаватися виключно судовими органами після письмового звернення потерпілої особи або заінтересованої особи до суду)». Обмежувальний припис передбачає наступні заходи: утримання кривдника від заподіяння подальшої шкоди потерпілій особі, залежним від неї членам сім'ї, іншим родичам і особам, які надають їй допомогу; вимогу відповідачу залишити сімейний будинок незалежно від того, хто володіє цією власністю; припис відповідачу надати позивачці доступ до використання автомобіля та/або іншого особистого майна; обмеження відповідачу доступу до дітей; обмеження щодо будь-яких контактів відповідача з позивачкою на роботі або в інших місцях; в разі, коли відповідач використовує або володіє зброєю, припис містить заборону щодо придбання, використання або володіння відповідачем вогнепальною зброєю або зброєю іншого типу, зазначеного судом; вимогу відшкодувати позивачу усі витрати на лікування, консультування або перебування в притулку; заборона одноосібного використання спільного майна; припис може містити застереження, що у разі порушення відповідачем вимог обмежувального припису, він може бути заарештований без будь-якого попередження і притягнутий до кримінальної відповідальності; інформування

позивачки, що незалежно від використання охоронного ордеру в рамках законодавства про запобігання домашнього насильство в сім'ї, вона може звернутися до прокурора, щоб порушити кримінальну справу проти відповідача; інформування позивачки, що незалежно від використання обмежувального припису в рамках законодавства про насильство в сім'ї, вона може ініціювати цивільний процес і порушити справу про розлучення, сумісне проживання, відшкодування збитків або компенсації; поставити питання щодо проведення закритих слухань з метою захисту приватного життя сторін.

Отже, Модельний закон «Про запобігання домашньому насильству» не тільки містить загальні положення щодо поняття та впровадження механізму обмежувального припису, а й регламентує детальний перелік прав та обов'язків, як потерпілих від домашнього насильства осіб, так і правоохоронних органів, органів юстиції та судових органів. Таким чином, вважаю, що зазначений вище Модельний закон є основним джерелом виникнення та становлення інститут обмежувального припису в національному законодавстві кожної Європейської держави.

Список використаної літератури:

- 1 Модельний закон «Про запобігання домашньому насильству» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.conventions.ru/view_base.php?id=642
2. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1618?test=XX7MfyrCSgkyu6lIZiCSwOJH14AMs80msh8Ie6>
3. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 року № 2229-VIII // Відомості Верховної Ради України від 02.02.2018 — 2018 р., № 5, стор. 32, стаття 35

Полегенький Віталій Сергійович,

аспірант кафедри цивільного процесу,

Національного університету «Одеська юридична академія»

**СПРОСТУВАННЯ НЕДОСТОВІРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА СТЯГНЕННЯ
МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ ЧЕРЕЗ ДОПИСИ В ОСОБИСТИХ АКАУНТАХ ТА
ПУБЛІЧНИХ СТОРІНКАХ ЧИ ГРУПАХ У FACEBOOK**